

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

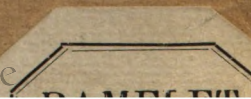
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

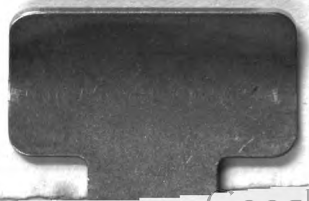

4 Januarij 1831.

DOOR

TE 's ravenhage, BIJ

W. K. MANDEMAKER.

DE
ONTWIKKELING.

4 Januarij 1831.

IV.

DOOR

GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.

TE 's GRAVENHAGE, BIJ
W. K. MANDEMAKER.

DE ONTWIKKELING.

Wij zijn gevorderd tot het derde ontwerp van wet, waarvan de schets te vinden is op bladzijde 12 tot 14 hierboven. Dit ontwerp betreft hoofdzakelijk onze betrekkingen tot de Mogendheden en is derhalve van groot gewigt. Wij maken daarop de navolgende aanmerkingen.

1°. Deze overweging behelst wederom eene verklaring van gebeurtenissen en omstandigheden, in zoo verre dezelve noodig was om daaruit af te leiden hetgeen ons te doen staat. De wet behelst dit laatste in verscheidene artikelen.

2°. In de overweging worden de bekende acht artikelen, 1814, aangehaald, en alzoo ik mij op dezelve zal moeten beroepen, zal ik ze hier tot gemak van den lezer inlasschen.

» Art. I. De vereeniging zal volkomen en innig zijn, zoo dat de beide landen slechts één' enkelen Staat zullen uitmaken, welke bestuurd zal worden volgens de reeds in Holland vastgestelde Grondwet, die met wederzijdsche overeenstemming naar de omstandigheden gewijzigd zal worden."

» II. Er zal, in de artikelen dier Grondwet, die aan alle Godsdiensten gelijke bescherming en voorregten verzekeren, en de

benoembaarheid van alle burgers, welke ook hunne godsdienstige gezindheid zijn moge, tot openbare ambten en waardigheden daargestellen, niets worden veranderd."

» III. De belgische provincien zullen, op eene behoorlijke wijze, in de vergadering der Staten-Generaal worden vertegenwoordigd; zullende derzelver zittingen in tijden van vrede, beurtelings worden gehouden in een Hollandsche en in eene Belgische stad."

» IV. Al de inwoners der Nederlanden, alzoo volgens de Grondwet gelijk gesteld zijnde, zullen gelijke aanspraak hebben op alle voordeelen van handel en andere, die hunne omstandigheden medebrengen, zonder dat eenige bepaling of belemmering op den eenen kan worden gebragt, ten behoeve der anderen."

» V. Onmiddellijk na de vereeniging zullen de provincien en steden van België, tot de

vaart en handel op de Volkplantingen , op gelijken voet als de Vereenigde Nederlanden , worden toegelaten.”

» VI. De lasten zoo wel als de voordeelen gemeen moettende zijn , zullen de schulden , tot op de vereeniging gemaakt , door de Hollandsche provincien ter eenre , en de Belgische provincien ter andere zijde , ten laste der algemeene kas der Nederlanden zijn.”

» VII. Naar dezelfde grondbeginselen zullen ook de kosten tot aanbouw en onderhoud der Vestingen op de grenzen van het nieuwe Rijk , als een voorwerp , de zekerheid en onafhankelijkheid van al de provincien van het geheele Volk betreffende , door de algemeene schatkist worden gedragen.”

» VIII. De kosten tot het maken en onderhouden van dijken komen ten koste der landstreken , die het meest onmiddellijk bij dit gedeelte van de algemeene dienst belang

hebben , voorbehoudens de verplichting van den Staat in het algemeen , om ingeval van buitengewone onheilen , ondersteuning te geven , zoo als dit , tot nog toe , in Holland gebruikelijk was."

3°. Bij de wet 1°. wordt de Staat der Vereenigde Nederlanden hersteld. De noodzakelijkheid van deze herstelling is alreeds overvloedig betoogd geworden ; doch hier wordt zij uitgesproken en wereldkundig gemaakt. Heden zal geen mensch zich over deze verklaring verwonderen , nadat in alle de publieke papieren te lezen is , dat de scheiding door de groote Mogendheden van Europa tot een grondslag der onderhandelingen is aangenomen , en dat ingevolge daarvan België als een onafhankelijke Staat is erkend geworden.

Ik had wel gewenscht dat wij niet achteraan gekomen waren , maar in de voorbaat

waren geweest. Wij hangen niet af van de Mogendheden en wij hebben veel meer ons lot in eigen handen. Dan hoe laat wij ook daarmede te voorschijn komen, zoo moet de verklaring niettemin als nog door ons geschieden. Het mag zelfs den schijn niet hebben als of de Mogendheden ons lot be-
slisten, en wij moeten niet van dezelve, maar zij moeten van ons vernemen, wat wij willen zijn. Op het stuk van nationale onafhankelijkheid is er niets te verzuimen, en geen Staat mag daaromtrent een haar breed toegeven, of hij stelt zich bloot aan verdere inbreuken.

4°. Het artikel 2°. maakt een ander punt wereldkundig, namelijk, de voortzetting van den oorlog ter bereiking van een goeden en billijken vrede. Op welke voorwaarden wij bereid zijn den vrede te sluiten, is bij eene vroegere wet vastgesteld en

afgekondigd. Doch die eerste afkondiging was eigenlijk geschied voor onze eigen natie en voor de Belgen. Bij deze wet wordt de zaak algemeen bekend gemaakt en onder het oog der Mogendheden gebragt. Het is ons manifest, of wel de grondslag tot een manifest, indien er een wordt noodig geacht. Het is mede de grondslag tot zoodanig eene kennisgeving aan het Congres der Mogendheden, als bedoeld wordt bij art. 13 der *Redding* hierboven.

5°. Bij art. 3°. laten wij het lot van België volkomen over aan de Mogendheden. Daarin ligt opgesloten, dat wij geenerlei beschikking over ons lot aan dezelve toekennen. Wij moeten zoodanig meester van ons zelve blijven, dat wij niet eens behoeven het te zeggen. Het is een beginsel waaruit wij moeten handelen, en onze handelingen moeten er het blijk van dragen. Wij geven

zulk een blijk van onze onafhankelijkheid, wanneer wij het lot van België aan de Mogendheden overlaten, en wanneer wij verklaren dat wij zullen afwachten, wat zij omtrent België zullen goedvinden om vast te stellen. Zij zullen zeer wel begrijpen en de geheele wereld met haar, wat de meening van zulk eene verklaring is.

6°. Die verklaring is mede een geschikte overgang tot art. 4°, behelzende eene dergelijke verklaring omtrent alle voorstellen, welke de Mogendheden ons met opzigt tot België zouden kunnen doen. De bewoordingen van dit artikel zijn zoo algemeen als mogelijk verkozen, op dat wij geheel vrij zouden blijven in onze beslissing omtrent alle betrekkingen met België. Wij melden hier niets van eene scheiding onder één hoofd of één stamhuis, niets van een bondgenootschap, niets van de voorwaarden van

vrede, op dat wij ook niet bij de minste gevolgtrekking aan het een of ander punt eenen schijn van toestemming zouden geven. Wij wachten de voorstellen der Mogendheden af, wij wachten dezelve af op dezelfde wijze als de beslissing van het lot van België. De mogelijke voorstellen gaan ons vooreerst even weinig aan en wij blijven daaromtrent volkomen in ons geheel. Wij wachten dezelve af, en verbinden ons derhalve tot niets meer, dan om dezelve in overweging te nemen en vervolgens te besluiten naar ons goedvinden.

Hadden wij zulk eene verklaring gedaan, toen ik dezelve heb aangeraden, en waren wij toen gevestigd geweest als een aloude Staat, die zijn waren naam herneemt, zoo zouden de Mogendheden of hunne gezanten in Londen ons mogelijk niet zoo lastig gevallen zijn met eene wapenschorsing, op een

oogenblik dat ons belang eischte den oorlog door te zetten, noch met de vrije vaart der Schelde onder die wapenschorsing, waaruit onze vijand slechts nieuwe middelen zouden halen om ons afbreuk te doen.

7°. Onder de voorstellen, die wij van de Mogendheden kunnen verwachten, om dat hare eer en goede trouw daarmede gemengd is, rekenen wij het punt van de opofferingen door ons gedaan in 1814 en 1815.

Wij hebben van Rusland eene schuld van vijftig millioenen guldens overgenomen. Wij hebben aangenomen om tien millioenen te betalen aan Zweden. Wij hebben de kolonien van Essequibo en Demerary en Berbice aan Engeland afgestaan, tegen eene gedeeltelijke voldoening der evengemelde zestig millioenen, namelijk vijf en dertig millioenen. Wij hebben de Kaap de Goede Hoop aan Engeland afgestaan voor twintig millioe-

nen, onder voorwaarde van deze som aan vestingen in België te besteden. Wij hebben nog twintig millioenen daarbij moeten voegen voor diezelfde vestingen, van welke twintig er ten minste tien uit onze middelen gevonden zijn. Wij hadden uit de oorlogscontributie van Frankrijk in de zestig millioenen franken bekomen, en wij hadden een goed regt daarop verkregen door onzen vrijwilligen opstand, terwijl België heroverd werd op Frankrijk door de verbondene Mogendheden. Evenwel hebben de Mogendheden bedongen dat deze drie en zestig millioenen franken ook besteed zouden worden aan de belgische vestingen. Wij hebben jaren daarna nog nieuwe millioenen in den bouw van die vestingen gedragen, waarvan de helft ten minste van ons kwam.

Zoo vele en zoo groote opofferingen zijn er gedaan, noch door België, noch door het

Koninkrijk der Nederlanden, noch door den Koning, maar door de Vereenigde Nederlanden alleen. Daartegen is België bij dezelve gevoegd geworden, om den schuldenlast te helpen dragen.

Wanneer vervolgens de Mogendheden België onafhankelijk zullen verklaard hebben, zoo zullen zij ons zekerlijk de uitgeschotene millioenen en de afgestane kolonien terugbezorgen, of eene schadevergoeding daarvoor aanbieden.

Engeland heeft inzonderheid de hand gehad in alle die beschikkingen over ons geld en goed. De engelsche ministerien hebben van tijd tot tijd de duidelijke verzekeringen aan het parlement en de natie gegeven, dat zij de wapenen niet zouden opvatten tot dat zij daartoe genoopt wierden door het belang of de eer van Engeland. Zie hier nu de eer van Engeland blijkbaar in het spel

en ter toetse gebragt, zonder dat het zelfs op eenen ooglog aankomt, maar slechts op de uitkeering van genotene voordeelen.

Daarenboven bestaat er een traktaat over de russische schuld, waarbij dezelve gehecht is geworden aan de vereeniging van België en verklaard wordt dat dezelve vervalt wanneer de vereeniging ophoudt.

Indien wij gevestigd waren en de Staat der Vereenigde Nederlanden wederom was opgetreden, zoo zou de eigenlijke schuld-eischer in het gezigt der Mogendheden staan.

8°. Bij het laatste artikel der wet verklaren de Vereenigde Nederlanden zich genegen ter bevordering van den vrede in Europa en tot de beste verstandhouding met alle volken. Zulk eene verklaring komt ongemeen te pas op dit oogenblik, daar zoo vele zaden van oneenigheid in Europa uitge-

strooid zijn en daar wij zelven eenen oorlog voeren, die zich verder uitbreiden kan.

Eene gereede aanleiding, om onze goede verstandhouding met bevriende Mogendheden te storen, zoude gelegen zijn in de losbandigheid der dagbladen, en tegen deze heeft de geheele natie het regt en een blijkbaar belang om zich te verheffen. Wij lezen nogtans in het fransche dagblad van den Haag, 31 December 1830, de onbeschoftste mishandelingen van groote Mogendheden. Ernst en spot wisselen daarin af om te schelden, en er wordt voorgesteld om een slapenden arend (*un aigle endormi*) aan den Keizer van Rusland, en een gemeste kalkoen (*dindon*) aan den Koning der Franschen op Nieuwjaarsdag aan te bieden. Niet tevreden met zijne eigene aardigheden, neemt dat blad nog woorden over uit de *Nederlandsche Gedachten*, uit vreeze voorzeker

dat een hollandsch geschrift den weg niet zoude vinden naar Londen en Petersburg.

KAREL II, Koning van Engeland, werd verstoord op ons door eene hoonende schilderij, LODEWIJK XIV insgelijks door toepassingen van het *zon sta stil* op den gestuitten loop van zijne veroveringen, en de beide Koningen trokken tegen ons op in 1672, waardoor de Staat gebragt werd op den rand van zijn verderf.

9°. Het staatkundig stelsel van Europa gaat eene wezenlijke verandering te gemoet, of heeft veel meer dezelve reeds ondergaan. Engeland en Frankrijk slaan de handen in elkanderen om den algemeenen vrede voor alle storing te bewaren, nadat zij zoo lang de hevigste vijandschap tegen elkanderen gekoesterd hadden, en alle de volken van Europa in hunne oorlogen waren getrokken geworden. Engeland en Frankrijk hadden

zich uitgeput en met schulden beladen, waardoor zij nog zuchten onder zware belastingen, welke niet gedragen kunnen worden, veel min vermeerderd door nieuwe oorlogen.

10°. Een ander verschijnsel in de maatschappijen oefent den sterksten invloed uit op het staatkundig stelsel. De zucht naar constitutioneele regeringen wint dagelijks meer kracht en breidt zich gedurig verder uit. Eertijds was de nationale invloed op de handelingen van het bestuur bepaald tot de Vereenigde Nederlanden, Groot-Brittanje, Zwitserland, eenige Duitsche Vrije Rijksteden. In deze Staten was er eene constitutie of eene grondwet, die heden mede in Frankrijk, eenige Duitsche en andere landen bestaat, terwijl zij elders voorbereid wordt. Twee vijanden verheffen zich tegen de constitutioneele regeringen, de absolutisten en

de jacobijnen , de voorstanders van het goddelijk regt der koningen en de verdedigers van de souvereiniteit des volks. De zaak is eigenlijk gelegen in de vorderingen van den menschelijken geest , in de groeiende verlichting en beschaving. Een barbaarsch en talrijk volk moge veroordeeld zijn om te leven onder eenen despoot. Een klein en landbouwend volk kan zich zelf besturen in de gedaante eener republiek. Maar de groote en beschaafde maatschappijen van Europa moeten het oppergezag , de wetgeving en het bestuur , verdeelen tusschen het hoofd van den Staat en de nationale vertegenwoordiging. Hoe verlichter en beschaafder de natie is , des te meer leden der maatschappij zijn er in staat om deel te nemen aan de keuze der nationale vertegenwoordigers , waarvan de onkundige en onbeschaafde ingezetenen moeten uitgesloten blijven.

De geschiedenis van Europa in de jongste eeuwen toont aan, dat er hoe langer hoe meer ingezetenen van alle landen bekwaam en bevoegd geworden zijn tot de gemelde deelneming. Hoe meer beschaafde ingezetenen er tot zulk eene deelneming worden toegelaten, des te vaster zal de regering staan. Hoe meer eene regering tracht in kleinen getale te blijven en bevoegde lieden uit te sluiten, des te meer zal zij bloot staan aan de woelingen van het gemeen en aan pogingen van eerzuchtigen om het gemeen op te ruijen. Heden zijn de absolutisten en jacobijnen hard aan het werk, en de ware liberalen hebben veel van hen te lijden en veel te duchten. Deze inwendige strijd in ieder land maakt de regeringen onvast en stelt de staatkunde bloot aan gedurige wisselvalligheden.

11°. In zulk eenen staat en gesteldheid

van Europa is het bovenal noodig in goede verstandhouding en vriendschap te leven met alle de Mogendheden. Het staatkundig stelsel is zoo wankelbaar en hangt van zoo vele inwendige en uitwendige oorzaken af, dat men nooit weten kan hoe lang de tegenwoordige stand der zaken duren zal, en dat men zich naauwelijks een juist denkbeeld vormen kan van den tegenwoordigen stand. Meer dan ooit kan hij, die heden onze vriend schijnt te zijn, morgen onze vijand worden, en even zoo omgekeerd. De voorzigtigheid kan in dezen tijd niet groot genoeg zijn. Wij hebben eene kroon op ons hoofd gezet met de bewaring der inwendige rust, en wij zullen deze kroon op ons hoofd bevestigen, wanneer wij de beste verstandhouding bewaren met alle vreemde volken. De vruchten van ons bedaard gedrag zullen zich niet lang laten wachten,

en wij zullen veel meer in vrede en welvaart bloeijen, meer dan wij bij menschen geheugen gedaan hebben.

12°. Onder alle de mogelijke uitkomsten van de tegenwoordige bedrijven der volken met opzigt tot elkanderen, en der inwendige bedrijven en beroeringen der volken in zich zelve, door den strijd der partijen in ieder land, wil ik slechts eene enkele uitkomst tot een voorbeeld opstellen. Het is mogelijk dat het tegenwoordig engelsch ministerie en de fransche regering zich op den duur staande houden tegen de woelingen der jacobijnen, en dat het ontwerp eener verbindtenis van Frankrijk en Engeland tot behoud van den vrede in Europa hoe langer hoe meer wortelen schiete. In dit geval zijn wij bevrijd van de grootste gevaren en de grootste rampen, die twee eeuwen lang onzen Staat getroffen hebben. Wij werden ge-

durig getrokken, of naar de zijde van Engeland, of naar de zijde van Frankrijk. Aan de zijde van Engeland hadden wij de magt van Frankrijk op onze grenzen, zoo dat wij meer dan eens bijna door dezelve zijn veroverd geworden en eindelijk veroverd geworden zijn. Aan de zijde van Frankrijk ondergingen wij de slagen van de engelsche zeemagt, onze koophandel stond stil, onze kolonien gingen verloren.

13°. Er is eene enkele uitzondering op dezen gevaarlijken staat van ons Vaderland geweest, gedurende omtrent vijf en twintig jaren na den spaanschen successie-oorlog en den vrede van Utrecht. Onder de minderjarigheid van **LODEWIJK XV** was de Hertog **VAN ORLEANS** regent en in het begin der regering van dien Koning was de Kardinaal **DE FLEURY** zijn eerste Minister. In Engeland stond de beroemde **ROBERT WALPOLE**

aan het hoofd van het ministerie en zijne staatkunde ademde vrede. Engeland en Frankrijk sloegen toen de handen inéén, de onderhandelingen der kabinetten waren menigvuldig, een oorlog scheen slechts nu en dan te willen uitbreken; doch de eensgezindheid van Frankrijk en Engeland kwam dit altijd vóór, of wanneer het eens gebeurde, werd de vrede aanstonds hersteld. Zoo lang als dit staatkundig stelsel duurde, behielden wij den vrede en genoten een hoo-gen trap van welvaart. Dat tijdvak was eene uitzondering op het staatkundig stelsel, een stilstand van de vijandschap tus-schen Engeland en Frankrijk. De uitzonde-ring zoude nu de regel worden in het geval dat ik ondersteld heb, en er zoude zich een vooruitzicht opdoen voor onzen Staat om ein-delijk adem te halen.

14°. Na de onderscheidene artikelen der

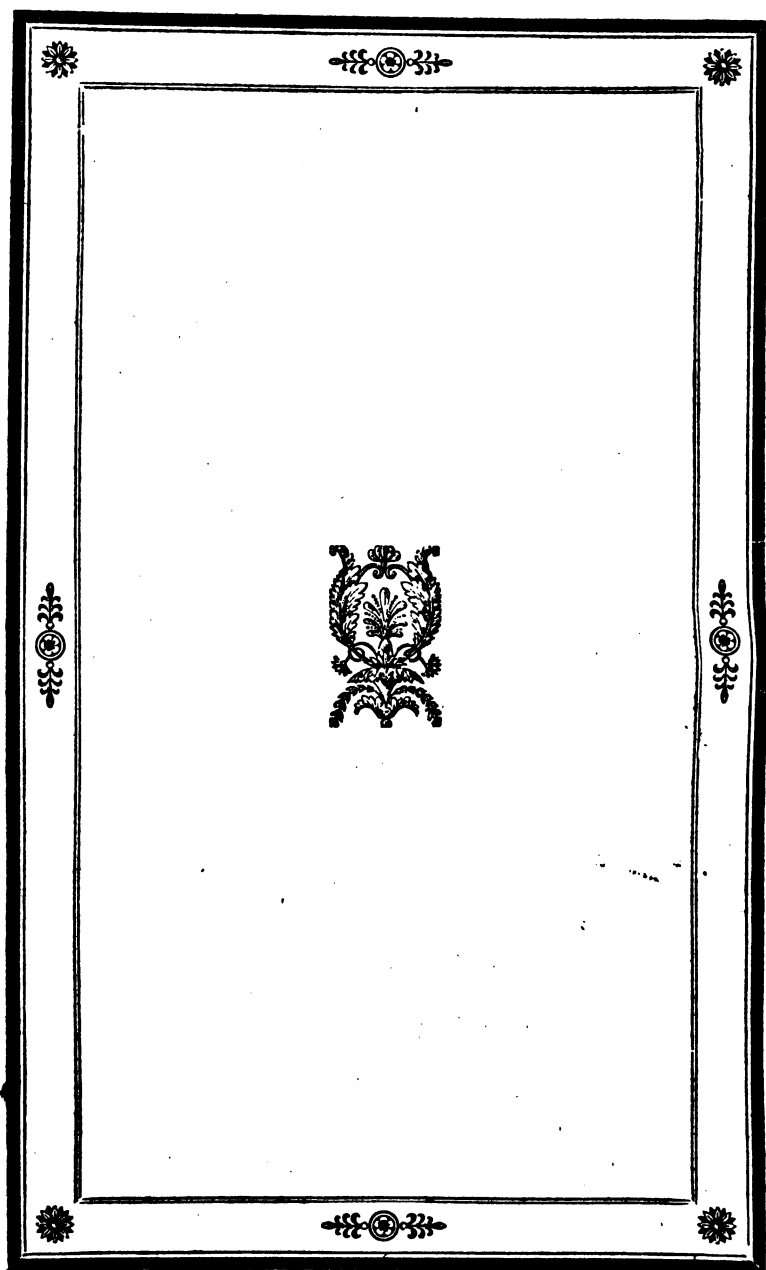
wet te hebben toegelicht, beroep ik mij nu op de acht artikelen, genoemd in de overweging en afgeschreven in aanmerking 2°. hierboven. Die acht artikelen zijn zekerlijk voor den geest van den lezer gebleven onder het overwegen van deze aanmerkingen, en hij zal zich zelven de vraag hebben voorgelegd, of er ook door één of meer artikelen der wet daaraan te kort gedaan is. Hij zal dan bevonden hebben, dat de scheiding regelrecht strijdig is met de volkomene en innige vereeniging, welke den grondslag der acht artikelen uitmaakt. De Belgen hebben om de scheiding verzocht, de Belgen hebben zich onafhankelijk verklaard, de Belgen hebben ons den oorlog aangedaan. Indien de Mogendheden derhalve iets tegen de scheiding hebben, zoo moeten zij zich tot België wenden en daar eene vereeniging of hereeniging uitwerken, alzoo het behoud

derzelve aan onze zijde onmogelijk is geworden. Maar verre van dit te beoogen, toonen de Mogendheden duidelijk door haar gedrag, dat zij overtuigd zijn van de noodzakelijkheid der scheiding en dat zij terug gekomen zijn van den grondslag der acht artikelen.

15°. Met den gemelden grondslag verval-
len alle de artikelen, alzoo dezelve alle
daarop gebouwd en gevolgen van denzelven
zijn. Ik behoef dit niet te betoogen en op
ieder punt aan te wijzen; maar verzoek
slechts den lezer om dit zelf naar te gaan.
Alle de artikelen hebben eene verandering
moeten ondergaan, van het oogenblik af dat
de scheiding bestond en onvermijdelijk voort-
duren moest. Wij hebben derhalve geens-
zins eenige reden tot klagten aan de Mo-
gendheden gegeven, en er is niets in deze
zaak gelegen, dat onze goede verstandhou-

ding met eenige Mogendheid zoude kunnen storen. In al wat wij gedaan hebben uit hoofde van de scheiding, of nog te doen zullen hebben, mogen wij ons gerustelijk vleijen dat er niets verzuimd is geworden, om de vriendschap met alle volken te bewaren. Nog meer zou dit gebleken zijn, indien wij ons gevestigd en den ouden Staat hersteld hadden, omdat de verzekeringen en de blijken van onze vriendschap dan zouden voortgevloeid zijn uit den boezem van een oud medelid van den Staten-bond van Europa, van eenen Staat altijd bekend door goede trouw en standvastigheid.

N 9, 1831
Zie 8, 1831

DE
ONTWIKKELING.

Januarij 1831.

V, VI, VII, VIII EN IX.

DOOR

GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.

TE 's GRAVENHAGE, BIJ
A. P. VAN LANGENHUYSEN.

DE
ONTWIKKELING.

Januarij 1831.

V, VI, VII, VIII EN IX.

DOOR

GIJSBERT KAREL *Grave* VAN HOGENDORP.

TE 's GRAVENHAGE, BIJ
A. P. VAN LANGENHUYSEN.

DE ONTWIKKELING.

10 Januarij 1831.

V.

Nadat er vijf punten van de *Redding* ontwikkeld en toegelicht zijn, blijven er nog negen over, die alle tot de grondwet behooren. De vijf gemelde punten waren betrekkelijk tot den stand der zaken in het algemeen; de negen artikelen, waar het nu op aan komt, behooren tot de grondwet in het bijzonder.

Wij kunnen deze punten begrijpen onder de volgende hoofden, MINISTERIËLE VERANTWOORDELIJKHEID, KIESREGT, KOLONIEN, VRIJE HANDEL.

MINISTERIËLE VERANTWOORDELIJKHEID.

Op dit stuk heb ik reeds een bijzonder blaadje uitgegeven, zijnde het laatste van het ZEVENTAL tot vervolg op de SCHEIDING. Ik heb echter hier nog eenige weinige aanmerkingen daarbij te voegen.

Het regt om ministers en hooge ambtenaren te beschuldigen moet noodzakelijk in de vergadering der volksvertegenwoordigers gevestigd zijn. Het bestaat wel in het algemeen volgens ons strafregt en de wijze van regtsvordering. Dit zal ten minste het geval zijn, wanneer ons strafwetboek aangenomen, onze wijze van regtsvordering ingevoerd en onze regterlijke inrigting aan den gang zal zijn. Doch het regt van beschuldigen wordt daarmede opgedragen aan het publiek ministerie, en het

is eene netelige zaak, eenen minister of hoogen ambtenaar te beschuldigen, zelfs voor eenen Procureur-Generaal. De volksvertegenwoordiging is daartegen meer vrij en onbeschoord. Zij bestaat uit vele leden, en eene vergadering neemt vrij wat eerder iets op zich, dan een enkel ambtenaar. Deze vergadering is ook bij aanhoudendheid bezig met de publieke zaken, en is meer geschikt om altijd een wakend oog te houden over degenen die de publieke zaken verrigten. Desniettemin blijft het publiek ministerie in bezit van zijn regt en dit regt wordt slechts gemeen gemaakt met de nationale vertegenwoordiging. Ons allen heugt nog dat er in de Staten-Generaal beweerd is geworden, dat het publiek ministerie kon opgeroepen worden door de kroon om te handelen, en ook door de kroon kon gestremd worden in zijne handeling en gelast worden om er niet mede voort te gaan. De nationale vertegenwoordiging is onafhankelijk in de uitoefening van

haar regt, zij kan door ieder lid gewaarschuwd worden van eene overtreding en aangemaand om gebruik van haar regt te maken, en dit doende kan zij niet gestuit worden in den loop van hare handelingen.

Het is niet alleen de waardigheid van ministers en hooge ambtenaren, die het publiek ministerie beschroomd kan maken. De overtreding zelve kan van zulk een aard zijn, dat zij het publiek ministerie aan het wankelen brengt. Wij vinden daarvan een treffend voorbeeld in de geschiedenis van *Engeland*. In de laatste jaren der regering van Koningin ANNA predikte een zekere SACHEVEREL, doctor in de godgeleerdheid, de leer van lijdelijke gehoorzaamheid en geen tegenstand. Deze leer stelt, dat elk ingezeten lijdelijk moet gehoorzamen aan alle de bevelen der regering en dat alle tegenstand aan de willekeur der kroon ongeoorloofd is. Eindelijk predikte SACHEVEREL zijne leer in de hoofd-kerk van

Londen en gaf zijne preeken in druk uit. Daarop trok de nationale vertegenwoordiging zich de zaak aan, als strijdig met de Engelsche constitutie. Niet lang te voren had de natie geenszins willen gehoorzamen aan de willekeur van *JACOB II*, zij had hem tegenstand geboden en hem met zijn nageslacht vervallen verklaard van zijne waardigheid.

SACHEVEREL werd derhalve aangeklaagd bij het Hoogerhuis en door dit Huis veroordeeld. Het vonnis strekte om zijne gedrukte preeken openlijk te verbranden en om hem den predikstoel te ontzeggen voor den tijd van drie jaren. De straf was zacht voor den persoon, maar beslissende voor de leer. Op de leer alleen kwam het aan, en de persoon was al te gering om eenigen toorn te verwekken. De persoon was zeker niet in staat om ontzag aan het publiek ministerie in te boezemen; maar voor de leer kon het wel degelijk terug deinken. Die leer was zeer gunstig voor de konink-

lijke magt, van welke het publiek ministerie de zijne ontleende, en in den naam van welke het zijne regtsvordering doen moest. Ook zien wij dat het publiek ministerie stil gezeten had en dat de zaak ongemoeid zoude zijn voortgezet geworden, indien het Lagerhuis niet opgetreden was als beschuldiger. Maar de maatschappij was aangetast in haar regt door het geheele gedrag van den prediker; de maatschappij, vertegenwoordigd door het Lagerhuis, bragt hare klagten in bij den bevoegden regter; het Hoogerhuis, als zoodanig regter, hoorde den aangeklaagden zoowel als den aanklager, en sprak het vonnis uit.

De ministeriële verantwoordelijkheid is langen tijd als het ware een uitsluitend en eigendommelijk regt der Engelsche natie geweest, tot dat het in deze tijden ook door andere natien is overgenomen geworden. De constitutien van onderscheidene landen groot en klein behelzen dit regt met allerhande wijzigingen.

Eene der jongste wetten op dit stuk is die van het Groot-Hertogdom *Baden*, op het laatst van 1820 bekend geworden door middel van vele dagbladen. Wij mogen onderstellen dat bij het opstellen derzelve alle vroegere verordeningen van andere staten zijn geraadpleegd geworden, en het zal derhalve nuttig kunnen zijn om dezelve hier onder het oog van onze lezers te brengen.

• **LODEWYK, enz.** Door de akte van constitutie is aan de Kamers van onze getrouwe Stenden het regt toegestaan, om de ministers en de leden van de hoogste besturen des Staats plegtiglijk aan te klagen, ingeval van inbreuk op de constitutie of op de erkende constitutionele regten. Eene bijzondere wet moet vaststellen de voorwerpen van beschuldiging, den graad der straf, de bevoegde regters van het misdrijf, en de wijze van regtspleging. Wij leveren die wet bij deze, nadat zij is toegestemd geworden door onze getrouwe stén-

den. — 1°. Aan de bovengemelde aanklagte is onderworpen elke daad waardoor een ambtenaar des Staats, die van geen hooger gezag afhangt, inbreuk gemaakt heeft op de constitutie of de erkende constitutioneele regten, hetzij in derzelver geheel, hetzij in bijzondere deelen. — 2°. Als leden van de hoogste besturen des Staats worden beschouwd de gewone en buitengewone leden van ons ministerie van Staat. — 3°. Wanneer de daad begaan is door eenen ambtenaar, die geen lid is van de hoogste besturen des Staats, of die beschouwd moet worden als ondergeschikt aan dezelve in de uitoefening van zijn ambt, zijn de stenden gerechtigd om hunne bezwaren aan zoodanig hoogste bestuur voor te dragen, hetwelk de inbreuk terstond herstellen zal, en de straf over dezelve zal uitspreken, of door middel van de opperhoofden des schuldigen, of door het gezag des bevoegden regters. — 4°. De plegtige aanklagt uit hoofde van die inbreuk

kan worden gedaan door de Kamers, tegen de ambtenaren des Staats die niet onderworpen zijn aan eenig hooger bestuur, en die zoodanig eene beschikking of zoodanig een besluit geteekend hebben, als volgens het oordeel der stenden inbreuk maakt op de constitutie of op erkende constitutioneele regten. Alle de beschikkingen of besluiten betrekkelijk tot de constitutie of erkende constitutioneele regten zijn gevolgelijk ondertekend door één of meer verantwoordelijke ambtenaren des Staats. — 5°. In geval een van deze ambtenaren, onderhevig aan de gemelde aanklagt, de dienst des Staats verlaten mogt, houdt het regt der stenden tot de aanklagt op bij het sluiten der eerste vergadering, bijeen geroepen na zijn uittreden van de dienst, behoudens evenwel de bestaande reglementen op de verjaring der misdaden en misdrijven. — 6°. Wanneer de stenden oordelen eene aanklagt te moeten doen, zoo behooren zij de punten derzelve vast te stellen en te

onderzoeken in iedere Kamer door eene commissie, zonder ooit in dit geval de verkorte wijze van handelen te volgen, die in andere gevallen toegelaten wordt naar den aard der zaken. Wanneer de beide Kamers met eene meerderheid in elke Kamer overeen stemmen om de beschuldiging te doen, zoo zal de Kamer die het voorstel gedaan heeft, het besluit met de bijlagen aan ons zelve toezenden door eene deputatie, en tevens kennis daarvan geven op de gewone wijze aan het hoogste bestuur des Staats. — 7°. Wij zullen dat besluit in dier voege aan ons medegedeeld doen ter hand stellen aan de hoogste regtbank tot onderzoek en beslissing. Deze regtbank zal de zaken in den vollen raad behandelen, en ingeval een of meer leden derzelve ten tijde der beschuldiging in de vergadering der stenden gezeten had, zal hun regt van stemmen in de regtbank opgeschort zijn en hunne plaats aangevuld worden door andere raden naar de volg-orde

van derzelver aanstelling. — 8°. Als dan zal het geding over de aanklagt beginnen volgens een reglement op de regtspleging nader vast te stellen. Van de beslissing zal er kennis gegeven worden aan de Kamer, en de hoogste regtbank zal telkens door den druk bekend maken zoowel de debatten als het vonnis met de redenen van hetzelfde. Er zal geen verder regtsmiddel toegelaten worden, behalve ingeval dat de aangeklaagde zal hersteld zijn in zijn vorigen staat. — 9°. De graad der straf zal bepaald worden naar mate van het kwaad voor-nemen of het gewigt der overtreding, van de grootheid en uitgebreidheid der schade daaruit geboren en ingevolge der reglementen op de toerekening. De straffen bestaan in ballingschap, opschorting van dienst, afzetting met of zonder pensioen en met of zonder voorbehoud van hersteld te worden, eindelijk volstreckte afzetting. Indien de inbreuk op de constitutie of erkende constitutionele regten

met een ander bepaald misdrijf gepaard gaat, zoo zijn de wettige rechtspleging en straffen, alsmede in alle gevallen de schadevergoeding voorbehouden. — 10°. Het spreekt van zelf dat wij in alle gevallen het regt van gratie behouden; maar wij zullen het evenwel nooit zoo verre uitstrekken, dat een ambtenaar des Staats veroordeeld ingevolge van zoodanig eene beschuldiging, om vervallen te zijn van zijn ambt, in hetzelfde blijven zal of tot een ander ambt van justitie of administratie zal benoemd worden, tenzij door het vonnis zelf de vrijheid worde gelaten om de schuldigen te herstellen.”

Ik besluit hetgeen ik in een vroeger blad en nu wederom over de verantwoordelijkheid heb voorgedragen, met de punten der *redding*, die ik voornemens was te ontwikkelen.

Redding.

4.

De ministerieele verantwoordelijkheid in de de nieuwe grondwet brengen.

5.

Op dezelfde wijze aan den Koning de magt geven om de Tweede Kamer te ontbinden en nieuwe verkiezingen te bevelen.

6.

Op dezelfde wijze aan den Koning opdragen, om de aanstellingen te doen, in de gerechtshoven, bij de Rekenkamer en de Munt.

Bij nadere overweging vind ik dat ik nog een punt er had moeten bijvoegen, namelijk,

dat een lid der Tweede Kamer, die een ambt van of onder de kroon aanneemt, van zijne plaats vervalt, doch wederom ingekozen worden kan. Alzoo is het gesteld in *Engeland*, naar mijn inzien, om goede en blijkbare redenen.

DE ONTWIKKELING.

17 Januarij 1831.

VI.

KIESREGT.

In *Engeland*, *Frankrijk*, *Duitschland*, wordt er op dit oogenblik geraadpleegd over het kiesregt, en wel bepaaldelijk over eene uitbreiding van hetzelfde.

In *Engeland* is men vrij algemeen van gevoelen, dat er eene uitbreiding noodzakelijk is; maar de gevoelens zijn zeer verdeeld over

den graad der uitbreiding. Sommigen willen het kiesregt laten zoo als het is, op alle plaatsen waar het reeds bestaat, en het invoeren op die plaatsen waar het niet bestaat. Anderen willen eene meerdere gelijkheid in het kiesregt invoeren en hetzelfde alomme aan een grooter getal ingezetenen verleen.

In *Frankrijk* is het kiesregt aan de orde van den dag sedert vijftien of zestien jaren, zonder nog te spreken van den tijd der eerste omwenteling meer dan veertig jaren geleden. Het kiesregt is de grondslag van de vertegenwoordigende regering, en deze regering is in *Frankrijk* aan gedurige wisselvalligheden onderworpen geweest. Heden is eene wet voorgedragen, waardoor het aantal kiezers bijna driedubbel zoude worden. Het is thans omstreeks tachtig duizend; dit getal wordt eerst verdubbeld tot honderd zestig duizend, en dan komen er nog andere veertig duizend bij nit hoofde van ambten en stand in de maatschappij. Men

reken dat er door deze uitbreiding één kiezer zijn zal op honderd zestig zielen.

In *Duitschland* is *Hessen-Kassel* lang gebleven zonder constitutie en heeft dit gemis duur betaald. Onlangs is de willekeur zoo hoog gerezen, dat één opstand den anderen heeft opgevolgd. Nu is er een ontwerp van constitutie gemaakt, volgens hetwelk alle de ingezetenen hunne stem zouden uitbrengen om kiezers aan te stellen. Deze kiezers zouden het werk verrigten.

Bij ons worden de Staten-Generaal verkozen door de Staten der provincien, de Staten der provincien door kiezers, de kiezers door stemgeregtigden, en als stemgeregtigden zijn erkend de zoodanigen die eene bepaalde som in de directe belastingen opbrengen.

Uit deze korte voordragt van den staat van het kiesregt onder ons en onze bureu, blijkt het groote verschil in de uitoefening van dit regt. Wij zouden evenwel onze stemgeregtigden kunnen vergelijken met de kiezers onder

onze buren, in zoo verre als zij allen gelijkelyk gehouden zijn om eene meer of mindere som in de gemeene lasten op te brengen. Doch met opzigt tot hunnen invloed op het bestuur staan zij verre beneden de kiezers in andere landen. Zij doen eigenlijk niets meer, dan hetgeen aan alle de ingezetenen van *Hessen-Rassel* wordt toegedacht. Zij benoemen slechts kiezers, en deze kiezers benoemen dan nog andere kiezers, waardoor schier alle invloed der stemgeregtigden vernietigd is. De zucht voor het algemeene welzijn wordt daarmede uitgedoofd, of er wordt een merkelyk ongenoegen opgewekt.

Bij ons is de vraag niet, of het getal der stemgeregtigden moet vermeerderd worden; maar of men de verkiezing aan hen kan opdragen, met één woord, of men ze tot kiezers verheffen moet. Zoo als de verlichting en beschaving der natie tegenwoordig gesteld zijn, geloof ik dat onze stemgeregtigden kie-

zers kunnen worden. Zestien jaren geleden waren de verlichting en beschaving onder ons, naar mijn inzien, niet tot op die hoogte geklommen. Op dien tijd oordeelde ik, dat men slechts een klein gedeelte van het kiesregt aan de menigte kon toevertrouwen. Wij waren twintig jaren middellijk of onmiddellijk overheerd geweest. In de laatste jaren waren de volksscholen mede onderdrukt geworden, en de Prefect STASSART schrapte de schrijfbehoeften voor de scholen in de stedelijke begrootingen uit. Al wat tot het onderwijs behoort is daartegen van het oogenblik van onze onafhankelijkheid af bevorderd geworden. Wijders heeft de natie eene groote ondervinding verkregen, zoo door middel van hare eigene constitutionele regering, als door de beschouwing van dergelijke regeringen bij andere volken. Thans is het nationaal karakter, dunkt mij, rijp voor deze verbetering van het kiesregt.

Maar wanneer men het kiesregt in zijn ge-

heelen omvang aan de stemgeregtigden opdraagt, zoo schijnt men genoeg gedaan te hebben, en het is niet noodig een grooter aantal stemgeregtigden op te roepen. De beschaving en verlichting der natie schijnen nog niet te vereischen om verder te gaan, en alle de ingezenen bekwaam om het kiesregt uit te oefenen schijnen alreeds onder de stemgeregtigden begrepen te zijn. Naar mate het onderwijs en de opvoeding zich in het vervolg van tijd verder zullen uitbreiden tot mindere klassen van het volk, zal de behoefte zich van zelve toonen om het getal der stemgeregtigden uit te zetten. Ten dien einde kan de wet op het kiesregt om de tien jaren nader overwogen worden, en zij kan telkens veranderd worden naar de omstandigheden.

Tot heden toe hebben wij geene eigenlijke wet op het kiesregt gehad, maar de grondwet heeft eenige voornamen punten vastgesteld, en wijders is het werk opgedragen geworden aan

de Staten der provincien. Wij hebben reeds meermalen aangemerkt, dat de grondwet sommige zaken overgelaten heeft aan de Staten-Generaal, omdat de tijd te kort schoot en de Staten-Generaal op hun gemak in dagen van rust en vrede het werk konden afdoen. Dit werk is veel meer opgedragen geworden aan de Staten-Propinciaal, opdat in iedere provincie de plaatselijke omstandigheden zouden kunnen in acht genomen worden. Het hoofdpunt was de bepaling der som, die betaald moest worden in de directe belastingen, om deel aan het kiesrecht te verkrijgen. Deze som verschilt in de onderscheidene provincien, hetwelk niet zoo gemakkelijk zoude gevallen zijn, indien er eene wet op het kiesrecht was gemaakt. Doch heden is er eene genoegzame ondervinding voorhanden, om met kennis van zaken eene wet te maken voor het geheele land. Er zouden dan wederom eenige voornamen punten kunnen vastgesteld worden in de grondwet, en

de verdere beschikkingen en bijzonderheden zouden kunnen overgelaten worden aan de Staten-Generaal. In de grondwet hooren de vaste beginselen thuis, omdat er niet ligtelijk verandering te maken is in dezelve; het werk der wet is de uitbreiding en toepassing der beginselen op den staat der maatschappij, die aan gedurige wisselvalligheden onderhevig is en dus van tijd tot tijd veranderingen in de wet noodzakelijk maakt. Gevolgelyk behoort de verleening van het volle kiesregt, aan de stemgerechtigden tot de grondwet, en het bepalen der som te betalen in de directe belastingen is een onderwerp der wet.

De stemgerechtigden komen tegenwoordig niet bijeen en houden geene vergadering, maar de plaatselijke regering haalt geslotene briefjes bij dezelve op. Uit deze briefjes blijkt dan, wie bij de meerderheid der stemmen kiezers zijn geworden, en deze kiezers worden geroepen in eene vergadering. Doch wanneer de stemme-

regtigden het volle kiesregt zullen genieten , en derhalve kiezers geworden zijn, zoo behoef men dezelve daarom niet in al te grooten getalle te laten vergaderen. Men kan bij voorbeeld de vergaderingen bepalen tot een getal van honderd meer of min. Daarmede ontwijkt men de zwarigheid van talrijke volksvereenigingen, die in *Engeland* aanleiding geven tot ongeregeldheden. De stemming bij geslotene briefjes heeft een groot nut en belet veelal een onbehoorlijken invloed op de verkiezingen. Daarom is zij ook ingevoerd geworden bij alle benoemingen, niet alleen in de Staten-Generaal en Staten der provincien, maar ook in de kiesvergaderingen. Men kan ze daarom ook handhaven in de vergaderingen van stemgeregtigden, wanneer zij kiezers geworden zijn en wanneer er niet meer dan honderd bijeen komen. Zij kunnen onder zich de briefjes openen en de lijsten opmaken. Uit alle de lijsten bijeen genomen zal dan blijken wie de meerderheid heeft. Alle de bijzon-

derheden van zulk eene wijze van stemmen behooren tot de wet, en het beginsel van eene stemming bij geslotene briefjes in eene vergadering van niet meer dan honderd kiezers komt te pas in de grondwet.

Wanneer de stemgerechtigden op deze wijze kiezers geworden zijn, kunnen de kiezers van elke provincie de leden van de Staten der provincie benoemen. Even zoo kunnen de kiezers van elke stad en elk dorp de leden van het plaatselijk bestuur benoemen. De geheele instelling kan begrepen worden in ééne en dezelfde wet, tot een rigtsnoer en handboek voor elk Nederlander.

Het is mogelijk dat wij in het vervolg van tijd ondervinden, dat deze verandering in de tegenwoordige gesteldheid van het kiesregt eene al te groote kracht in den Staat aan de menigte inruime. Zoo als het kiesregt nu gesteld is, hebben de aanzienlijken de bovenhand daarin; en zoo als het nu voorgedragen wordt, zal misschien de menigte een overwigt verkrij-

gen. In kunstwoorden zou de zaak op deze wijze moeten uitgedrukt worden, dat het aristocratisch beginsel van de constitutie heden meer vermag, en dat het democratisch beginsel in het vervolg meer zoude kunnen vermogen. Was de uitkomst zoodanig, zoo zoude het blijken uit de magt der Tweede Kamer, als nationale vertegenwoordiging. Deze zoude dan zwaar wegen op de kroon, of het monarchaal beginsel. Nu is bij onze grondwet de Eerste Kamer ingesteld om de magt der Tweede Kamer binnen behoorlijke palen te houden, opdat het evenwigt bewaard blijve, en de magt der Tweede Kamer evenmin ontaarde tot eene republiek, als de magt der kroon tot despotisme. Maar de Eerste Kamer heeft tot nog toe weinig kracht getoond om aan haar dubbel oogmerk te voldoen. Wil men de kroon beschermen tegen overwigt der menigte, zoo moet de Eerste Kamer nader gebragt worden aan het aristocratisch beginsel. Tot nog toe heeft

het aristocratisch beginsel zich vertoond in de uitoefening van het kiesregt. De verkiezingen zijn meestal het werk der aristocratie geweest, ten koste der menigte en met afbreuk van het democratisch beginsel. Men kan alles aan het democratisch beginsel laten, wat aan hetzelfde toekomt, door middel van de voorgeslagene verbetering in het kiesregt; en men kan tevens het aristocratisch beginsel, dat is, eene behoorlijke magt der aanzienlijken, versterken door middel van de Eerste Kamer. Deze wordt heden benoemd door de kroon zelve, en het is denkelyk dat zij juist daardoor minder krachtig is om de kroon te beschermen. Indien zij een uitvloeisel was van de aristocratie, zoude zij de vereischte kracht bezitten om het evenwigt te handhaven tusschen de kroon en de menigte, zonder inbreuk op het kiesregt der menigte aan de eene zijde, en tot een merkelyken steun der kroon aan de andere. De aristocratie; constitutioneel

gesproken, woont in de ridderschappen, omdat alle de leden derzelve eenig goed moeten bezitten, hetzij land of inschrijvingen op het grootboek. Daarboven is de aristocratie op de zelfde plaats te vinden in een maatschappelijken zin, omdat de meeste rijke ingezetenen in de ridderschappen waren of gekomen zijn. De kroon verheft in den adelstand en er bestaat eene gedurige strekking om aanzienlijke ingezetenen daarin te verheffen. Wanneer nu de ridderschappen de verkiezing hadden van de leden der Eerste Kamer, voor derzelver leven, zoo zouden de aanzienlijken hun aandeel hebben in het kiesregt, even als de menigte. Daarmede zou de kroon een beteren steun in de Eerste Kamer vinden, de magt der Tweede Kamer zoude binnen de behoorlijke grenzen gehouden worden, de menigte zou haar kiesregt vrijelijk uitoefenen, en de onderscheidene magten en beginselen in den Staat zouden in een grondwettig evenwigt staan.

DE ONTWIKKELING.

20 Januarij 1851.

VII.

KOLONIEN.

Wij halen uit de kolonien zoodanige vruchten van den grond, als wij niet kunnen teelen in ons land, koffij, suiker, katoen, en dergelijke, meer bekend onder den naam van tropicale voortbrengselen. Deze dienen om onze markt te voorzien voor den algemeenen handel. Wij brengen naar de kolonien vele behoeften der

inwoneren. Hieruit ontstaat eene aanzienlijke scheepvaart, de scheepvaart bevordert den scheepsbouw, de scheepsbouw onderhoudt vijf en twintig fabrieken. Ziedaar in weinig woorden het groot nut der kolonien.

Wij bezitten er in alle de werelddeelen; doch zij verschillen zoodanig van aard, dat zij afzonderlijk moeten behandeld worden.

De West-Indische eilanden *Curaçao* en *St. Eustatius* zijn te klein om veel voort te brengen, maar zij kunnen ongemeen dienstbaar zijn aan onzen handel en zijn dit voor dezen ook langen tijd geweest. Zij liggen midden onder eilanden en kusten van het vaste land, waar tropicale vruchten groeijen. Van deze zijn er altijd partijen voorhanden, die eene gelegenheid zoeken om tot geld gemaakt te worden. Wij moeten dan onze eilanden tot vrij-havens maken, ten einde alle die kostbare voortbrengselen langs dezen weg naar ons land te leiden en onze algemeene markt daar-

mede te verrijken. Op dezelfde wijze moeten wij in die eilanden een stapel maken van al wat tot de behoeften in dien omtrek dienen kan. Op deze wijze worden die eilanden faktorijen van onze handelsteden, en zij brengen dezelfde voordeelen aan, als groote kolonien. Er is een nieuw en uitgebreid vooruitzicht daartoe geopend, door middel van de nieuwe onafhankelijke Staten van *Amerika*. Deze waren te voren kolonien van *Spanje*, en toen reeds werd er een groote smokkelhandel gedreven, die nu veranderd is in een openbaren en wettigen handel.

Suriname is eene landbouwende kolonie en de regel met geringe uitzonderingen is dat zij geen anderen handel drijft dan met het moederland. Dat uitgestrekte land is genoegzaam beroofd van inboorlingen. De weinige oorspronkelijke inwoners hebben zich meestal verwijderd en ons den grond overgelaten. Wij hebben daar de arbeiders zelve gebragt. Door

middel van deze teelen wij de tropicale vruchten. De eigenaars der plantagien woonen meestal in het moederland. De noodigste ambachtslieden, winkeliers enz., zijn uit het moederland afkomstig. De regering en defensie vereischen mede het aanwezen van eenige Nederlanders. Doch de geheele Nederlandsche bevolking, middellijk of onmiddellijk, is mede dienstbaar tot het hoofdoogmerk om tropicale vruchten op onze markt te brengen. De voordelen van den toevoer van die kostbare waren op onze markt zijn zoo groot, dat wij de kosten van regering en defensie gemakkelijk kunnen dragen. De bloote regten van in- en uitvoer, de welvaart uit den handel over en weder en uit de scheepvaart geboren, de ruimere opbrengst van alle de belastingen ingevolge van die meerdere welvaart, leveren zoo vele inkomsten op aan de schatkist, dat deze de gemelde kosten verre overtreffen. Aan de kolonisten zijn echter eenige belastingen opgelegd geweest,

als Nederlanders, opdat zij geen voorregt zouden hebben boven de ingezetenen van het moederland. De opbrengst dezer belastingen heeft gediend om te gemoet te komen aan de kosten der kolonie.

Op de kust van *Guinée* bezitten wij eenige forten, die eertijds gediend hebben tot bescherming van den slavenhandel. Thans bepaalt zich onze handel op die kust tot stofgoud en oliphants-tanden, die van binnen 's lands worden aangebragt, en tot eenige waren en ligte kleedingstoffen, die wij er slijten. Willen wij onzen handel uitbreiden, zoo is het gereedste middel ten dien einde het bevorderen van verlichting en beschaving onder de woeste Afrikanen. Langen tijd hebben wij het tegendeel gedaan door het aanmoedigen van oorlogen, die ons den overvloed van slaven verzekerden. Het koopen van krijgsgevangenen was de sterkste aanmoediging tot oorlog. Indien het ons gelukte eenen staat van vrede en inwendi-

ge orde onder die volken in te voeren, zoo zouden wij ook kunnen bedacht zijn om de tropicale waren aldaar voort te brengen. Het klimaat en de grond zijn daar allergunstigst voor, en de inwoners zijn dezelfde negers, die op onze plantagien in de West-Indien werken. Zij zouden ons koffij en suiker kunnen verkopen, even zoo als zij goud en ivoor doen. Doch dit is het werk van den tijd en van een verlicht en menschlievend bestuur.

In *Oost-Indië* is het eiland *Java* onze voorname bezitting, en deze zoude van het hoogste gewigt zijn, al hadden wij er geene andere. Men rekent thans de inlandsche bevolking op vijf millioenen zielen. Wij kunnen op dien grond alle de tropicale vruchten voortbrengen en de meeste andere daarboven. Wij kunnen daar vele waren slijten en onder anderen katoenen- en wollen-stoffen schier zonder mate. Wanneer de inwendige rust daar niet gestoord is, zoo kunnen wij eene genoegzame som aan

belastingen heffen , om alle de uitgaven voor de regering en defensie te dekken. Zulk eene bezitting onder een goed bestuur en volgens wijze beginselen is een onwaardeerbare schat.

Wij kunnen niet genoeg zorg besteden om dien schat wel te gebruiken en tevens in stand te houden. De Javaan is zeer zachtaardig en zelfs gedwee , zoo dat hij gemakkelijk te regeren is ; maar hij houdt van geene veranderingen , en door dezelve maakt men hem niet alleen onvergenoegd , maar ook zijn ontzag voor ons neemt af. Hij is zeer gehecht aan zijne erfelijke hoofden , en deze hoofden met hunne verwanten zijn even zoo gehecht aan ons gezag. Wanneer onze ambtenaren zich wel gedragen , op eene milde wijze , met regtvaardigheid , zoo is ons gebied over *Java* verzekerd. Maar de Javaan kan eensklaps boos worden en dan kent zijne drift geene palen , dan slaat hij over tot opstand en oorlog , en

wij weten helaas hoe duur zulk een oorlog komt te staan.

De vrije arbeid was door de Engelschen ingevoerd, zoo dat de Javaan wist voor wien hij zwoegde. Hij betaalde namelijk eenen grondlast aan de regering en wijders was hij meester van zijnen oogst. Wij hebben in 1817 het beginsel van vrijen arbeid overgenomen, en daarmede hebben wij verkregen, dat de Javaan ons bestuur boven dat van zijne oude Vorsten verkiest. De vruchten van den grond worden gedeeltelijk uitgevoerd naar andere eilanden, en de inlandsche scheepjes van den geheelen archipel brengen daartegen andere waren aan, zelfs goud en edele steenen. Dit verkeer is zeer aanzienlijk en bekend onder den naam van inlandschen handel en nog meer van smallen handel. Wij moeten derhalve den smallen handel met alle kracht beschermen en ons ten dien einde schikken naar de geaardheid van den inlander. Onze wetten op de

regten van in- en uitvoer zijn een gruwel in zijne oogen , maar hij betaalt gaarne eene ronde som voor schip en lading. Wij hebben den vrijen handel ook uitgestrekt over alle vreemde schepen van alle wereldddeelen , wij hebben de drie voorname havens van *Java* voor dezelve open gezet, en dezelve slechts iets meer bezwaard ter bevordering van den nederlandschen handel. Onder zulk een stelsel is *Java* geschikt om van jaar tot jaar meer te bloeijen en wel te varen , en om de markt van *Nederland* rijkelijk te voorzien van alle de kostbaarste waren door vrijen arbeid verkregen.

Dezelfde beginselen zijn toepasselijk op de uitgestrekte landen die wij bezitten op *Sumatra*, *Bornéo*, *Celebes* , de *Molukkos*, en andere kleine eilanden. Die beginselen vereischen slechts overal eenige wijziging uit hoofde van plaatselijke omstandigheden.

In dezen staat der kolonien , dien ik met weinige woorden geschetst heb , zijn van tijd

tot tijd veranderingen voorgevallen, menigvuldige en gewigtige veranderingen. Ik zal er eenige van opnoemen, tot een voorbeeld en om het begrip duidelijk te maken.

De ziel van het bestuur over de kleine *West-Indische* eilanden is de ruimste mate van vrijheid ten aanzien van vaart en handel. Zij zijn onlangs gebragt onder een algemeen bestuur met en benevens de landbouwende kolonie *Suriname*, waar de alleenhandel van het moederland de grondslag van het bestuur is.

Suriname kon eenige belastingen dragen en werd verder bekostigd door het moederland. De kosten van bestuur en defensie zijn hoe langer hoe meer overgebragt op de kolonie; zoo dat dezelve thans alle die kosten alleen draagt en de eigenaars der plantagien klagen dat hunne inkomsten te niet loopen en zij de hand van dezelve zullen moeten aftrekken.

In de eerste jaren van onzen herboren Staat heb ik iets vernomen van pogingen op de kust

Guinée, om betrekkingen aan te knooien met de inlandsche volken en vorsten, waaruit ik mij vleide dat er eenige vordering zoude kunnen gemaakt worden met opzigt tot de verlichting en beschaving, den handel en den landbouw. Naderhand heb ik niets meer daarvan vernomen.

Op *Java* zijn twee havens van de drie gesloten geworden, vervolgens zijn zij wederom opengezet, eindelijk is er een stelsel van entrepôt ingevoerd. De matige regten op wol- len en katoenen stoffen zijn zoodanig verzwaaard geworden voor alle vreemden, dat zij gelijk staan met een verbod. De *Javaan* betaalt die stoffen zoo veel duurder en de vraag naar zijne produkten neemt evenredig af. Daarmede lijdt hij een dubbel verlies bij koop en verkoop, de bevolking in het algemeen wordt armer, de welvaart der kolonie gaat achteruit, eene welvaart die reeds zoo veel te lijden heeft door de verbazende daling van alle pro-

dukten. De gedwongen arbeid eindelijk wordt dagelijks meer hersteld, ten einde de produkten goedkoop te leveren aan de Handel-Maatschappij. Deze maatschappij bekomt voorregt op voorregt. Daarmede komt het oude stelsel der Oost-Indische Compagnie met snelle schreden terug.

Ik onderzoek op deze plaats geheel niet, wat de beste beginselen en het beste stelsel van bestuur voor elke van onze kolonien zijn, maar vestig mijne aandacht eenig en alleen op het punt van de veranderingen, van de veranderlijkheid. De veranderlijkheid is hoogst nadeelig voor ons gezag, voor het behoud en de welvaart van die afgelegene bezittingen. Ten einde vastigheid in het bestuur te brengen, heb ik voorgesteld, dat de kolonien zouden geregeerd worden door bijzondere wetten, in tegenoverstelling van bloote besluiten. De wet vereischt tijd om gemaakt te worden, het overleg met de Staten-Generaal

geeft aanleiding tot overwegingen, verkregene kunde en ondervinding worden daarbij opgewekt en te pas gebracht. Veranderingen van wetten geschieden door nieuwe wetten, en deze nieuwe wetten worden op dezelfde beradene wijze gemaakt.

Het bestuur blijft niettemin in dezelfde handen waar het nu is, en het wordt slechts op dezelfde wijze uitgeoefend als in het moederland. Hier zijn de grondwet en alle verdere wetten daaruit voortgevloeid boven alles, en het bestuur rigt zich naar dezelve. Even zoo kan het gaan in de kolonien.

De grondwet, art. 60, spreekt in denzelfden zin. Maar het woord bestuur is kwalijk begrepen geworden in dit artikel en in andere. Bestuur en wetgeving zijn onderscheidene zaken, zoo als administratie en legislatie. De wet is de regel van het bestuur en het bestuur regelt zich naar de wet. Bestuur blijft altijd bestuur, administratie, al is het een opper-

bestuur, een uitsluitend opperbestuur. Daarmede wordt niets veranderd in den aard en het wezen der zaak.

DE ONTWIRKELING.

25 Januarij 1831.

VIII.

VRIJE HANDEL.

Wij hebben nu eene dure ondervinding gehad van het gemis van den vrijen handel, en wij halen wederom adem bij den eersten dageraad van deszelfs herstelling. Het drie- of vierdubbeld inkomend regt op de granen is afgeschaft. Het inkomend regt op vreemde steenkolen, gelijk staande aan een verbod, is

in zijne uitwerking te niet gedaan. De handel in het voornaamste koloniale produkt blijft onbezwaard, naar dien de zoogenaamde koffij-wet in de wieg gestorven is. Een geheel nieuw tarief van regten op den handel wordt overwogen en daarmede een grondslag gelegd voor het heerlijk gebouw van den vrijen handel.

Wij hebben de kracht van den handel ook leeren kennen uit de gevolgen van de kortstondige sluiting der *Schelde*.

Antwerpen heeft de eerste klagten aangeheven, maar is schielijk gevolgd geworden door geheel *België*. Stilstand van arbeid, neringloosheid, armoede, zijn algemeen geworden in dat ongelukkig land, en de geheele natie heeft dien staat geweten aan de stremming van den handel door de sluiting van hare beste en schier algemeene gemeenschap met de zee. De geringste daglooner in de steden, de armste boer, hebben de rampen van de gestremde zeevaart ondervonden, als een elektrischen slag.

De koopman lijdt het eerst van zware regten en van knevelarijen daaruit voortvloeiende, maar alle de standen der maatschappij lijden vervolgens evenzeer. De uitwerkingen van het verbodstelsel houden nergens op, zij gaan door tot de armste klassen toe, en deze worden tot bedelaars of bedeeden gemaakt. Even zoo breiden zich de gevolgen van den vrijen handel door de geheele maatschappij uit, en de schamele man, die niet anders heeft om te bestaan dan zijne handen, vindt werk en brood.

Na zulk eene ondervinding, na zulke lessen voor onze oogen, is het tijd dat wij de deur sluiten voor alle misbruiken en dwalingen in het vervolg van tijd, en dat wij het beginsel van den vrijen handel bekrachtigen in de grondwet.

Ik heb alreeds gezegd dat op dezelfde wijze ook de publiciteit der financiën in de grondwet moest gebragt worden. De publiciteit is de ziel van een goed financie-wezen, omdat de

staat van inkomsten en uitgaven daardoor altijd onder de aandacht gehouden wordt. Het blijkt aanstonds, wanneer de uitgaven te hoog gesteld zijn, wanneer er niet genoeg overschiet voor de aflossing of amortisatie der schuld. Elk schrikt dan voor de gevolgen en er verheft zich eene algemeene stem tot waarschuwing van de regering.

Het valt zeker gemakkelijker te zeggen dat wij te kort komen, en op de vermindering der staatsuitgaven aan te dringen, dan de behoorlijke evenredigheid tusschen inkomsten en uitgaven te herstellen. De staatsuitgaven te verminderen is hoogst moeilijk bij ons en wordt alle dagen moeilijker, omdat de schuld alle dagen toeneemt. Maar een herstel is ook des te noodzakelijker en wij hebben anders het bankroet voor de deur. De vermindering der staatsuitgaven kan niet geschieden zonder diep te tasten in de geheele inrigting van den Staat.

In mijn geschrift DE VREDE heb ik opzette-

lijk gehandeld van een grondig herstel der financiën. Daar vindt men onder het hoofdfinancieel twintig artikelen, waarvan de inhoud meestal betrekking heeft tot zulke veranderingen in ons staatswezen, door middel van welke de uitgaven kunnen gebragt worden beneden de inkomsten. Het is geene bloote zuinigheid die ons redden kan, en daarmede wordt de kwaal slechts verzacht en het eindelijk verderf een weinig uitgesteld. Onze geheele staatsinrigting moet op dien voet gebragt worden, welke overeenstemt met het nationaal vermogen.

In het departement van Binnenlandsche Zaken hebben wij slechts de voorschriften der grondwet te volgen, en al dat werk aan de Staten der Provinciën en aan de plaatselijke besturen over te laten, hetwelk hun opgedragen is geworden. Daarmede vervallen vele administraties, vele bureaux, vele ambtenaren, vele misbruiken, veel overbodig werk, en dus vele uitgaven.

In het departement van Oorlog worden de zwaarste uitgaven gedaan, en de millioenen aan hetzelfde besteed in de laatste zestien jaren een schromelijk totaal uit. Ik zal niet uitwijken over de vruchten die wij er van geplukt hebben bij den opstand en in den oorlog van deze dagen. Ik wil liever de noodzakelijkheid van die kosten uit het ruime oogpunt beschouwen van onze buitenlandsche betrekkingen. Wij kunnen ons op den duur niet weren tegen onze magtige naburen, en wij hebben dit nooit kunnen doen. Wij hebben ons telkens maar een tijd lang kunnen staande houden, zoo lang als noodig was om aan andere groote Mogendheden tijd te laten tot deelneming in ons behoud. Dit zal altijd ons lot blijven en wij hebben het gemeen met vele andere Staten, die eeuwen lang bestaan hebben en misschien zullen bestaan. Wij moeten onze middelen van verdediging afmeten naar ons nationaal vermogen, anders gaan wij met

eene overspanning van onze krachten in vollen vrede verloren. Het bankroet is de grootste vijand; en wanneer wij onze tering niet zetten naar onze nering, zoo kunnen wij het bankroet nimmermeer ontgaan.

In deze ontwikkeling en in de voorafgaande stukjes heb ik vele denkbeelden voorgedragen aangaande staats-uitgaven en financiën, en op de noodzakelijkheid aangedrongen om de grondwet ingevolge daarvan in te rigten. Het voorname beginsel in de finacie is altijd de publiciteit, en deze verdient hare plaats in de grondwet naast den vrijen handel.

B E S L U I T.

26 Januarij 1851.

IX.

Na de ontwikkeling van de punten der *Redding*, zal ik deze punten in derzelver geheel onder het oog van den lezer brengen.

Redding.

1.

De scheiding en de wijziging der grondwet aankondigen bij eene wet, naar het voorschrift

der grondwet, en tevens de verkiezingen bevelen voor een dubbeltal der Tweede Kamer.

2.

De scheiding vaststellen met de dubbele vergadering.

3.

De grondwet wijzigen met de dubbele vergadering.

4.

De ministeriële verantwoordelijkheid in de nieuwe grondwet brengen.

5.

Op dezelfde wijze aan den Koning de magt geven om de Tweede Kamer te ontbinden en nieuwe verkiezingen te bevelen.

6.

Op dezelfde wijze aan den Koning opdra-

gen, om de aanstellingen te doen, in de Gerregtshoven, bij de Rekenkamer en de Munt.

7.

Het kiesregt brengen in de nieuwe grondwet.

8.

Regelregte verkiezingen door alle de stemgerechtigden, voor de Staten-Generaal, voor de Staten der provincien, voor de stedelijke en plaatselijke besturen.

9.

De kolonien stellen onder bijzondere wetten, te maken door den Koning, met gemeen overleg der Staten-Generaal.

10.

België erkennen als een afzonderlijken Staat, even als de *Vereenigde Nederlanden*.

11.

Met de regering van *België* handelen over den vrede en wapenstilstand.

12.

De voorwaarden van een bondgenootschap vaststellen, indien *België* onder denzelfden Monarch uit het Huis van ORANJE blijft.

13.

Den Koning verzoeken om kennis van deze voorwaarden te geven aan het congres der Mogendheden.

14.

De vrije handel in de grondwet.

Deze punten zijn de ziel van mijne geschriften, onder den titel van SCHEIDING, van ZEVEN STUKJES daartoe betrekkelijk en van ONTWIKKELING uitgegeven.

Zij zijn opgesteld den 3^{den} November, zoo als blijkt uit het titelblad, en zijn eenige dagen daarna in het licht verschenen. Zij waren de slotsom van den raad, dien ik tot dus verre gegeven had, en zij zijn een tekst geweest van al wat ik naderhand ter opheldering heb bijgevoegd.

Maar de weg, dien ik heb aangewezen, is niet gevolgd, en een andere weg is bewandeld geworden. Wij hebben langen tijd gissingen gemaakt aangaande dezen laatsten weg, en zijn eerst dezer dagen onderrigt geworden van den loop en den staat der onderhandelingen te *Londen*.

Daardoor zijn wij evenwel nu zoo verre gebragt, dat wij kunnen vergelijken en oordeelen. De vergelijking van den weg, dien ik aange-

raden heb, met den weg die bewandeld is geworden, laat ik aan het oordeel van den lezer over.

Doch ik werp de vraag op, of er nog iets van mijnen raad voor het vervolg te pas komt, en of de punten der *Redding* als nog aanmerking verdienen.

Dezelve zijn te brengen onder de drie volgende hoofden, 1°. de vestiging van den Staat op eene grondwet, 2°. de voorwaarden van scheiding en vrede, 3°. het aanhouden van vriendschap met alle de Mogendheden.

1°. De vestiging van den Staat op eene grondwet is nu aangekondigd geworden door de regering aan de Staten-Generaal, als een onderwerp voor hunne eerste overwegingen. De punten daartoe betrekkelijk komen derhalve juist nu te pas, en al wat ik van de grondwet gezegd heb kan nu in aanmerking komen.

2°. Ons is wijders aangekondigd, dat de voorwaarden der scheiding aan de conferencie

der Mogendheden te *Londen* gezonden zijn. De punten tot die voorwaarden betrekkelijk zijn derhalve misschien reeds in aanmerking gekomen. Wij moeten dit onzeker stellen, alzoo de voorwaarden ons niet zijn bekend gemaakt. Het zoude echter kunnen gebeuren dat de nationale vertegenwoordiging dezelve wilde kennen als eene nationale zaak. Die voorwaarden raken het levensbeginsel der natie. Zij zijn voorwaar geen buitenlandsche zaken, maar binnenlandsche.

Bij deze gelegenheid moet ik terug komen op iets, daar ik N°. VII bladz. 123 hierboven mede besloten heb. Ik heb daar het woord bestuur uitgelegd en moet dezelfde uitlegging hier wederom toepassen. Het bestuur van de buitenlandsche betrekkingen is niet de regeling van die betrekkingen. De wet alleen kan de buitenlandsche betrekkingen regelen, omdat de wet alles regelt en boven allen is. Wanneer de buitenlandsche betrekkingen door de wet

geregeld zijn , worden zij ingevolge dezelve bestuurd.

3.° Wij hebben des te meer reden om de vriendschap der Mogendheden aan te kweeken , op dit oogenblik , waar onze teederste belangen in de handen der vijf grootste Mogendheden gesteld zijn , en wij als het ware de beslissing van ons lot afwachten uit haren mond.

Het openen der *Schelde* eenige weken vroeger of later is waarlijk eene kleinigheid in vergelijking van de voorwaarden der scheiding. De engelsche kooplieden zijn denkelijk zeer daarop gesteld , zij plagen er het ministerie om , en het engelsch ministerie moet veel over hebben voor den handel. De verdere Mogendheden hebben alle min of meer hetzelfde belang in die vrije vaart. Wij moeten derhalve op deze kleinigheid toegeven , ten einde ons de Mogendheden gunstig te maken op degroote zaak der voorwaarden en vooral om geen kostelijken tijd te verliezen.

Hadden wij ons eigen lot in eigen handen gehouden, zoo als mijn raad geweest is, ja, dan zou de zaak geheel anders staan. In dat geval moesten wij zelve de Belgen dwingen tot redelijke voorwaarden, en daartoe hadden wij de *Schelde* noodig en moesten de vaart niet loslaten. Maar nu hangt alles af van de *Mogendheden*, en zij hebben reeds alle verdere vijandelijkheden verboden. Nu hebben wij binnen kort hare uitspraak te verwachten, en de waarborg van de *Schelde* is nietig geworden in onze handen.

Niet alleen voor dit geducht oogenblik hebben wij de vriendschap van de *Mogendheden* noodig, maar ook onder de stormen die *Europa* bedreigen met een algemeenen oorlog. Deze kan binnen kort uitbarsten, niettegenstaande alle de pogingen der kabinetten, die op het behoud van den vrede uitloopen. De inwendige beroeringen der natien kunnen groote veranderingen in de ministerien aanbrengen en de

overeenstemming der kabinetten verbreken. In den algemeenen oorlog zoude het voor ons een onschatbaar voorregt zijn, onzijdig te mogen blijven. Doch de ongenegenheid van eene enkele groote Mogendheid zou genoeg zijn om ons in den maalstroom mede te slepen.

Op dit derde hoofd, zoo wel als op het eerste en tweede, komen derhalve mijne punten van *Redding* als nog in aanmerking.

